

Ylityösopimuksen liite 1:

OHJEET YLITYÖSOPIMUKSEN KÄYTTÄMISELLE JA YLITYÖKORVAUKSESTA POIKKEAMISESTA SOPIMISELLE

Liittojen vahvistamaa Ylityösopimusta on käytettävä, jos työnantaja ja työntekijä haluavat sopia ylityökorvauksesta maksamisesta poikkeamisesta henkilökohtaisia avustajia koskevan valtakunnallisen työehtosopimuksen mukaisesti.

1. Työnantajan ja työntekijän on tutustuttava Ylityösopimuksen sisältöön ja allekirjoitettava se hyväksymisensä merkiksi.
2. Ylityösopimus on tehtävä erikseen kaikkien niiden työntekijöiden kanssa, joiden kanssa ylityön tekeminen ilman ylityökorvauksen maksamista halutaan mahdollistaa.
3. Työnantajan on rekisteröitävä Heta-liiton nettisivulla tieto, että hänellä on käytössä Ylityösopimus/sopimuksia. Työnantajan on ilmoitettava Ylityösopimuksen voimassaoloon liittyvistä muutoksista rekisteriin heti siitä tiedon saatuaan.
4. Ylityösopimuksen allekirjoittaminen, kuten suostuminen kuhunkin ylityökertaan on työntekijälle vapaaehtoista.
5. Ennen Ylityösopimuksen mukaisen ylityön tarjoamista työntekijälle, työnantajan on tarjottava lisätyötä osa-aikaisessa työsuhteessa oleville työntekijöilleen.

Lisätyötä on työ, jota osa-aikainen työntekijä tekee täyteen työaikaan eli 8 h päivässä ja 40 h viikossa saakka. Ylityötä on lähtökohtaisesti työ, jota työntekijä tekee päivässä 8 tunnin tai viikossa 40 tunnin yli. Viikkoa pidempien tasoittumisjaksojen ja jaksotyön käyttäminen muuttaa ylityön syntymistä, koska työajan tarkoitus on tasaantua tietyn ajanjakson kuluessa säännölliseen työaikaan. Näissä tapauksissa ylityö voi olla päivittäistä, viikoittaista tai tasoittumisjaksottaista/jaksottaista.

Tasoittumisjaksoja käytettäessä tasoittumisjakson pituus vaikuttaa siihen, milloin tasoittumisjaksottaista ylityötä syntyy eli sitä syntyy työmäärän ylittäessä kahden viikon tasoittumisjaksolla 80 tuntia, kolmen viikon tasoittumisjaksolla 120 tuntia, neljän viikon tasoittumisjaksolla 160 tuntia ja niin edelleen. Vähintään kahden viikon tasoittumisjaksoja käytettäessä lähtökohtana on, että viikoittaista ylityötä syntyy, kun viikon työaika ylittää 48 tuntia. Päivittäisen ylityön syntyminen on taas sidoksissa siihen, onko työntekijän kanssa sovittu pidempien vuorojen tekemisestä. Mikäli pidemmistä vuoroista on sovittu työehtosopimuksen mukaisesti työnantajan ja työntekijän kesken, määrittää tuo sopimus lähtökohtaisesti rajan, jonka jälkeinen työ katsotaan ylityöksi.

Jaksotyötä käytettäessä ylityötä voi pääsäännön mukaan syntyä vasta, kun jakson työaika ylittää jakson säännöllisen työajan, joka on 2 viikon jaksolla enintään 80 tuntia ja 3 viikon jaksolla enintään 120 tuntia. Jaksotyössä työvuoro voi olla enintään 10 tuntia ja yövuorosta 12 tuntia, eli tämän määrän ylittävä työ on päivittäistä ylityötä edellytyksellä, ettei pidempien työvuorojen tekemisestä olla sovittu. Viikoittaista ylityötä voi syntyä vain tilanteessa, jossa työnantaja ja työntekijä ovat sopineet pidempien vuorojen tekemisestä. Tällöin viikoit-

taista ylityötä on työ, joka ylittää 48 h viikossa ja päivittäistä ylityötä työ, joka ylittää työehtosopimuksen mukaisesti sovitun määrän.

Työntekijän poissaolot voivat vaikuttaa ylityökynnykseen molemmissa työaikamuodoissa.

Jos lisätyöhön oikeutettu työntekijä vastaa kieltävästi työtarjoukseen, tai häntä ei tavoiteta taikka vastusta ei saada kohtuullisen ajan kuluessa, voidaan ylityöstä sopia.

6. Työehtosopijapuolten vahvistaman Ylityösopimuksen allekirjoittamisen lisäksi työnantaja ja työntekijä sopivat kustakin ylityökerrasta erikseen. Sopiminen on vapaamuotoista, mutta suositeltavaa tehdä todisteellisesti.

Työaikalain mukaan ylityötä tehdään työnantajan aloitteesta. Ylityön teettäminen edellyttää, että työntekijä antaa kutakin kertaa varten erikseen siihen suostumuksensa. Työntekijä voi kuitenkin antaa suostumuksensa ylityöhön määräytyksi lyhyehköksi ajanjaksoksi kerrallaan, jos tämä on työn järjestelyjen kannalta tarpeen.

7. Ylityöjärjestelmän ja tämän Ylityösopimuksen käyttöönotto ei ole esteenä sille, että ylityökorvausta maksetaan, jos työnantaja ja työntekijä niin erikseen sopivat. Järjestelmän mukaista ylityötä tehtäessä oletuksena on kuitenkin, että se menee järjestelmän piiriin eli ylityökorvausta ei makseta. Jos poikkeuksellisesti sovitaan ylityökorvauksen maksamisesta, on työnantajan huolehdittava, että ylityökorvaus tulee maksetuksi. Työnantajan on selvítettävä ylityön korvaaminen kunnasta tällöin etukäteen tai varauduttava vastaamaan itse ylityökorvauksen maksusta.

8. Työnantaja pitää kirjaa järjestelmän mukaisen ylityön kertymisestä. Tämän Ylityösopimuksen mukaan tehty ylityö on aina merkittävä tuntilistaan selvästi ja sen kertymistä on tarkasteltava säännöllisesti.

9. Tämän Ylityösopimuksen nojalla tehtävä ylityö ei ole peruste poiketa työehtosopimuksessa määräytyistä tai lainsäädännössä pakottavasti säädetyistä lepoajoista.

10. On huomattava, että mahdollisuus ylityön tekemiseen ei automaattisesti lisää työnantajan henkilökohtaisen avun tunteja. Työnantajan on tarkistettava, että tehtävä työ on edelleen vammaispalvelupäättökseen puitteissa mahdollista tehdä. Jos tilanne on sellainen, ettei asiaa ole mahdollista olosuhteiden vuoksi huomioida, tulee työnantajan hakea vammaispalvelusta lisätunteja mieluummin etukäteen ja tarvittaessa jälkikäteen työn tekemisestä. Työnantaja vastaa palkan maksamisesta työntekijälle voimassa olevan lainsäädännön ja työehtosopimuksen mukaisesti.

11. Työnantajan tulee huolehtia, että kunnan vammaispalvelu ja/tai palkanmaksusta vastaava taho on ajan tasalla Ylityösopimuksen voimassaolosta ja sen päättymisestä. Ylityösopimuksen voimassaoloa koskevista muutoksista on ilmoitettava edellä mainituille tahoille niin pian kuin mahdollista.

12. Kunnan vammaispalvelu tai palkanlaskenta ei ole sopimuksen osapuoli, eikä voi velvoittaa työnantaja tai työntekijää Ylityösopimuksen tekemiseen.

13. Mikäli ylityösopimus päättyy irtisanomiseen tai raukeamiseen taikka todetaan työehtosopijapuolten toimesta pätemättömäksi, tulee ylityö korvata muiden voimassa olevien työehtosopimusmääräysten mukaisesti. Irtisanomistilanteessa irtisanomisaikana (yksi kuukausi) voidaan ylityötä osapuolten sopimuksella vielä tehdä ilman ylityökorvauksia. Raukeaminen voi tulla kysymykseen 1.5.2021 alkaen. Pätemättömyys puolestaan tarkoittaa, ettei sopimus ole ollut työehtosopijapuolten mukaan alun alkaenkaan työehtosopimuksen 10 § kohdan 4 mukainen, jonka vuoksi korvauksetonta ylityötä ei ole voitu tehdä. Pätemättömyystilanteessa tehty ylityö on maksettava tai korvattava voimassa olevan työehtosopimuksen (ja työläinsäädännön) mukaisesti.